

ת"פ 13283/03/15 - מדינת ישראל נגד חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ, זאב צל, מרינה דרומית דיורס בע"מ, אייל בר ציון

בית משפט השלום באילת

ת"פ 13283-03-15 מדינת ישראל נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ ואח'
בפני כבוד השופט תומר אורינוב

בעניין: מדינת ישראל

המאשימה

נגד

1. חברת קו צינור אילת אשקלון בעמ
2. זאב צל
3. מרינה דרומית דיורס בע"מ
4. אייל בר ציון

הנאשמים

הכרעת דין

כללי

1. כתב האישום בתיק זה הוגש בחודש מרץ 2015.

2. תחילה נותב התיק לשמיעה לפני כב' השופט ג' טייב, נשמעו לפניו מספר דיונים מקדמיים, וטרם תחילת שמיעת הראיות עבר התיק לשמיעה לפניי. בין לבין, גם הובא התיק לפתחו של בית המשפט המחוזי במסגרת ערעור על החלטת כב' השופט ג' טייב למחוק את כתב האישום כנגד הנאשם 2, ועל כך יורחב בהמשך.

על הנאשמים

3. הנאשמת 1 הינה חברה רשומה כדין בישראל ומחזיקה, בין היתר, במזח הצפוני, המכונה מזח 1, של נמל הנפט באילת.

4. הנאשם 2 היה מנהל אתר אילת של הנאשמת 1 בזמנים הרלוואנטיים לכתב האישום.
5. הנאשמת 3 הינה חברה רשומה כדין, מיקומה באילת, ועיסוקה בביצוע עבודות תת מימיות.
6. הנאשם 4 הינו מנהלה של הנאשמת 3.

על כתב האישום המקורי

7. בכתב האישום המקורי יוחסה לארבעת הנאשמים עבירה של פגיעה בערך טבע מוגן, בצוותא חדא, עבירה לפי סעיפים 33(ג) ו- 57(א) לחוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח - 1998 (להלן - "**חוק שמורות הטבע**"), ולפי תקנה 3(א) לתקנות גנים לאומיים, שמורות טבע ואתרי הלאום (איסור פגיעה בערכי טבע מוגנים), התשמ"ד - 1983 (להלן - "**תקנות שמורות הטבע**"), הכל בצירוף סעיף 29 לחוק העונשין, תשל"ז - 1977 (להלן - "**חוק העונשין**").

8. על פי הנתען בכתב האישום המקורי, בתאריך 08/12/13, חתמה הנאשמת 1 על הזמנת עבודה עם הנאשמת 3, לפיה התחייבה הנאשמת 3 לבצע פירוק נקודות קשירה של אוניות נפט במזח 1, לרבות פירוק ארבע עשרה כולנסאות פלדה אנכיות ושתיים אופקיות.

במהלך העבודות שביצעה הנאשמת 3 עבור הנאשמת 1, מיום 05/01/14 ועד ליום 09/01/14, נחתכו חמש כולנסאות אשר נפלו לקרקעית הים.

עבודות חיתוך הכולנסאות גרמו, כך על פי הנתען בכתב האישום המקורי, לפגיעה קשה בערכי טבע שגדלו על הכולנסאות ולשונית האלמוגים שנמצאת למרגלות אותן כולנסאות, בה נדרסו ונשברו אלמוגים רבים. חיתוך העמודים גם הביא לריקון העמודים מהחול הרב והאבנים שהצטברו בתוכם, ואלה גלשו מטה וקברו תחתם אלמוגים רבים. אחד העמודים שנחתך גם התגלגל במורד השונית, למרחק של שבעה עשר מטרים, תוך שהוא שובר בדרכו אלמוגים רבים.

על פי הערכת מומחה מטעם המאשימה, נפגעו למעלה מ- 2,600 אלמוגים וכמות רבה של בעלי חיים התלויים באלמוגים למחייתם, כגון דגים וחסרי חוליות אחרים שנפגעו או מתו, לרבות 665 אלמוגים שגילם היה עשוי להגיע ל- 50 שנים ושיקומם יארך שנים רבות, כאשר האלמוגים ובעלי החיים שנפגעו הינם ערכי טבע מוגנים.

כל העבודות המתוארות לעיל בוצעו על ידי הנאשמת 3, בהוראת הנאשמת 1, כאשר לאף אחד מארבעת הנאשמים לא היה היתר כדין מהמאשימה לביצוע העבודות, ובמעשיהם פגעו הנאשמים בערכי טבע מוגנים.

עוד נטען בכתב האישום המקורי, כי בשל הנזקים האמורים בוצעו ארבע צלילות של נציגי המאשימה במטרה להציל חלק מערכי הטבע המוגנים שנפגעו.

הטענות המקדמיות - סבב I

9. בדיון שהתקיים ביום 29/11/15 העלו באי כוח הנאשם 2 טענה מקדמית, ולפיה עובדות כתב האישום המקורי אינן מגלות עבירה ביחס לנאשם 2, וזאת משני טעמים:

האחד, לא נטען בכתב האישום המקורי מהו המעשה או המחדל מצד הנאשם 2 שהביא על פי הנטען לפגיעה בערכי טבע מוגנים, זולת היותו מנהל אתר אילת אצל הנאשמת 1.

השני, אין בחוק שמורות הטבע הוראה ספציפית אשר מטילה עליו אחריות פלילית מכוח היותו נושא משרה בתאגיד, ועל פי הפסיקה נושא משרה בתאגיד יישא באחריות פלילית מכוח תפקידו רק אם קיימת הוראת חוק ספציפית שמטילה עליו אחריות שכזו.

10. המאשימה עתרה לדחות את הטענה המקדמית האמורה, מהטעם שחומר הראיות מלמד על מעורבות ישירה ומהותית של הנאשם 2 בביצוע הפעולות אשר מגבשות את העבירה, ומהטעם שעל פי תורת האורגנים, האורגן נכנס "בנעליו" של התאגיד, והיסוד העובדתי והנפשי שלו נתפסים כשל התאגיד. לפיכך, משנטען בכתב האישום המקורי כי הנאשם 2 פעל לביצוע ההתקשרות שמכוחה בוצעו הפעולות המגבשות את העבירה, הרי שקמה אחריות אישית של הנאשם 2 כאורגן אצל הנאשמת 1.

11. בהחלטתו מיום 25/01/16 קיבל בית המשפט (כב' השופט ג. טייב) את הטענה המקדמית שהעלה הנאשם 2 וקבע, כי עובדות כתב האישום המקורי אינן מגלות עבירה כלפי הנאשם 2, זאת בהיעדר הוראה בחוק שמורות הטבע, המקימה אחריות אישית על האורגן, או אחריות נגזרת מכוח אחריות התאגיד, ובהיעדר התייחסות מפורשת בכתב האישום המקורי לאחריות הישירה של הנאשם 2 לביצוע העבירה. על אף שקיבל את הטענה המקדמית, נמנע בית המשפט מלהורות על ביטול כתב האישום ותחת זאת התיר למאשימה לתקן את כתב האישום.

על כתב האישום המתוקן

12. בעקבות החלטת בית המשפט מיום 25/01/16, הגישה המאשימה כתב אישום מתוקן.

13. כתב האישום המתוקן ייחס לארבעת הנאשמים עבירה של פגיעה בערך טבע מוגן, בצוותא חדא, כפי שיוחס להם בכתב האישום המקורי.

לנאשמות 1 ו- 3 יוחסה בכתב האישום המתוקן, בנוסף, גם עבירה של אחריות פלילית של תאגיד, עבירה לפי סעיפים 23(א)(2) ו- 23(ב) לחוק העונשין.

14. על פי הנטען בכתב האישום המתוקן, במועד שאינו ידוע למאשימה ועובר לתאריך 08/12/13, החליטה הנאשמת 1 לבצע עבודות של הסרת מפגעים בנקודות קשירה של אוניות נפט במזח הצפוני, הוא מזח 1, של נמל הנפט באילת, ולצורך כך אישרה את התקציב לביצוע העבודות.

לאחר אישור התקציב, יזם הנאשם 2 פנייה לנאשמת 3, לצורך התקשרות מחייבת לביצוע העבודות של הסרת המפגעים במזח 1, וזאת על רקע העובדה שהנאשמת 3 כבר ביצעה בשנת 2011 עבודות דומות עבור הנאשמת 1.

הנאשם 2 ידע שביצוע העבודות כפוף לאישור המאשימה, בשל הנזק הצפוי לערכי טבע מוגנים, אך לא בדק או וידא, עובר לביצוען, כי ניתן אישור מתאים לכך מטעם המאשימה.

בתאריך 08/12/13, כך על פי הנטען בכתב האישום המתוקן, נחתמה על ידי הנאשמת 1 הזמנת עבודה עם הנאשמת 3, ולפיה התחייבה הנאשמת 3 לבצע פירוק נקודות קשירה של אוניות נפט במזח 1, לרבות פירוק ארבע עשרה כלונסאות פלדה אנכיות ושתיים אופקיות. ההזמנה הועברה לנאשמת 3, באישורו ובידיעתו של הנאשם 4, שהיה אחד מבעליה ומנהליה של הנאשמת 3, וזאת מבלי שווידא או פעל לקבל אישור מהמאשימה לגבי נושא פגיעה בערכי טבע מוגנים, ומבלי שתואם עם רט"ג את ביצוע העבודות.

במהלך העבודות שביצעה הנאשמת 3 עבור הנאשמת 1, מיום 05/01/14 ועד ליום 09/01/14, נחתכו חמש כלונסאות אשר נפלו לקרקעית הים, כאשר כל העבודות נעשו בניהולו ובפיקוחו של הנאשם 4, שתכנן את טכניקת העבודה ונכח במהלך כל שעות העבודה.

עבודות חיתוך הכלונסאות גרמו לפגיעה קשה בערכי טבע, הכל כפי שפורט בכתב האישום המקורי ואוזכר לעיל.

לבסוף נטען בכתב האישום, כי כל העבודות המתוארות לעיל בוצעו על ידי הנאשמת 3, בהוראת הנאשמת 1, ללא קבלת היתר כדן מהמאשימה ומבלי שהנאשמים 2 ו/או 4 דאגו לתיאום עם המאשימה וקבלת האישור המתאים, ובמעשיהם גרמו לפגיעה בערכי טבע מוגנים.

הטענות המקדמיות - סבב II

15. לאחר הגשת כתב האישום המתוקן, שב הנאשם 2 והעלה טענה מקדמית, לפיה גם עובדות כתב האישום המתוקן אינן מגלות נגדו עבירה ועל כן, עתר למחוק את כתב האישום נגדו.

עמוד 4

16. המאשימה שבה ועתרה לדחות את הטענה המקדמית בהדגישה, כי עובדות כתב האישום המתוקן מייחסות אחריות אישית של הנאשם 2 לעבירה שנעברה.

17. בהחלטתו מיום 26/09/16, בית המשפט (כב' השופט ג. טייב) קיבל את טענתו המקדמית של הנאשם 2 וקבע כי גם עובדות כתב האישום המתוקן אינן מגלות עבירה כלפי הנאשם 2, שכן כתב האישום המתוקן אינו מייחס לנאשם 2 מעשה אקטיבי של פגיעה בערכי טבע, כי אם מייחס לו מחדל בכך שאישר את ביצוע העבודות מבלי שדאג לקבלת היתר לביצוע העבודות, בעוד שאין בדין או בהזמנת העבודה חובה לקבלת היתר. עוד ציין בית המשפט בהחלטתו, כי גם אם היה קיים מקור חובה לדאוג לקבלת היתר, הרי שפעולותיו של הנאשם 2 בוצעו כאורגן של הנאשמת 1 ומכאן שאינו נושא באחריות פלילית כלשהי.

בהתאם לכך, הורה בית המשפט על מחיקת כתב האישום כנגד הנאשם 2.

18. על החלטת בית המשפט מיום 26/09/16 הוגש על ידי המאשימה ערעור לבית המשפט המחוזי.

בפסק הדין מיום 16/01/17 קיבל בית המשפט המחוזי את הערעור וקבע, כי בעובדות המתוארות בסעיפים 6 ו 7 לכתב האישום המתוקן, ככל שהן יוכחו במהלך שמיעת הראיות, יש כדי לגבש את יסודות העבירה המיוחסת לנאשם 2, מכוח אחריותו הישירה והאישית. במילים אחרות, ככל שיוכח שהנאשם 2 יזם התקשרות מחייבת של הנאשמת 1 עם הנאשמת 3 לביצוע עבודות הפוגעות בערכי טבע מוגנים, ללא היתר לכך, הרי שבכך הוא מהווה גורם המביא במעשיו לפגיעה בערכי טבע מוגנים וזהו ביצוע ישיר, יחד עם אחרים, של היסוד העובדתי בעבירות המיוחסות לו. בית המשפט המחוזי הוסיף והבהיר, כי העובדה שהעבודות בוצעו בפועל על ידי גורם אחר אינה גורעת או מבטלת את אחריות הנאשם 2, וכי מי שפועל בתאגיד אחראי בפלילים, אם הוא באופן אישי מקיים במעשיו או במחדליו את יסודותיה של עבירה.

בהתאם לכך, ביטל בית המשפט את החלטת המחיקה של הנאשם 2 מכתב האישום.

19. לאחר מתן פסק הדין בבית המשפט המחוזי, עבר התיק לשמיעה לפני; ניתנה תשובת הנאשמים לכתב האישום; ונוכח כפירת הנאשמים בעובדות, נשמעו ראיות והוגשו בכתב סיכומי הצדדים.

הראיות בתמצית

20. מטעם התביעה העידו העדים הבאים: **אבי גדליה** (שימש כפקח הרי ומפרץ אילת); **עומרי עומסי** (שימש כפקח בשמורת האלמוגים באילת); **גולן רידר** (שימש כיום כמנהל שמורת האלמוגים באילת ובעת הרלוואנטית שימש כפקח במפרץ אילת); **חן טופיקיאן** (שימש כפקח של רט"ג); **עמרי זליגמן** (שימש בעת הרלוואנטית כמנהל שמורת האלמוגים באילת); **זיו נדר** (חוקר ופקח מטעם המאשימה); **ד"ר אסף זבולוני** (שימש בעת הרלוואנטית כאקולוג מפרץ אילת מטעם המאשימה); **מאור**

סטרולוביץ' (שימש כמדריך צלילה אצל הנאשמת 3); **צור גור** (אחד ממנהלי הנאשמת 3); **איליה ערב** (שימש כראש מדור קבלנים אצל הנאשמת 1); **ואביב לוי** (המנהל המדעי של פארק המצפה התת - ימי)

אמרת העד איתי זרחיה הוגשה לתיק המוצגים וסומנה ת/34. עם זאת, העד לא התייצב לעדות והמאשימה וויתרה על עדותו (עמ' 61 לפרוטוקול מיום 26/05/19 שורות 1-4). בנסיבות אלו, אתעלם מהאמור ב - ת/34.

כמו כן, לתיק המוצגים הוגש מזכר שנערך על ידי פרופ' יהודה בניהו (ת/20), ואולם משלא הובא עורך המסמך לעדות, אתעלם גם ממסמך זה.

21. כן הוגש מטעם התביעה תיק מוצגים, המכיל מסמכים שונים, לרבות דו"חות פעולה, מזכרים, תצלומים, חוות דעת מומחה בנוגע להיקף הפגיעה בערכי הטבע, תקליטור ואמרות הנאשמים ביחידה החוקרת.

22. מטעם ההגנה העידו הנאשמים 2 ו - 4 וכן העדים הבאים: **דורון ניסים** (ששימש בעת הרלוואנטית מנהל מחוז אילת ברט"ג); **יצחק לוי** (שמשמש כמנכ"ל קצא"א); **אלי ספקטרוביץ'** (משמש כסמנכ"ל רגולציה בקצא"א); ו**יחיעם שלזינגר** (ביולוג ימי).

23. כן הוגשו מטעם הנאשמים מסמכים שונים, תצלומים ותקליטורים.

העובדות שאינן שנויות במחלוקת

24. מתשובת הנאשמים לכתב האישום ומחומר הראיות עולה, כי העובדות הבאות אינן שנויות במחלוקת:

- א. מזח 1 בנמל הנפט של אילת שימש לפריקת מטען ממכליות נפט והיה באחריות הנאשמת 1.
- ב. המזח כולל, בין היתר, שתי נקודות מקשר למכליות: אחת נועדה לקשירת החרטום של המכלית, והשניה נועדה לבלום את דופן המכלית.
- ג. מצבו התחזוקתי של מזח 1 היה בכי רע והיה צורך בפינוי במטרה למנוע נזק לטבע ולבני אדם.

- ד. פרויקט הפינוי של המזח תוכנן להתבצע בחלקים, תחילה פירוק של נקודת המקשר לקשירת חרטום המיכלית, ואחר כך פירוק של נקודת המקשר לקשירת דופן המיכלית.
- ה. בשנת 2011 ביצעה הנאשמת 3 עבודת פירוק של המקשר שנועד לקשירת חרטום המכלית במזח 1, כאשר העבודה כללה חיתוך של כלונסאות.
- ו. ביום 08/12/13 הזמינה הנאשמת 1 מהנאשמת 3, בכתב, עבודה של פירוק המקשר שנועד לבלום את דופן המכלית, במזח 1, כאשר העבודה כללה פירוק ארבע עשרה כלונסאות פלדה אנכיות ושתי כלונסאות פלדה אופקיות.
- ז. עבודת פירוק הכלונסאות תוכננה על ידי הנאשם 4, ובוצעה על ידי עובדי הנאשמת 3, בנוכחותו ותחת פיקוחו של הנאשם 4, זאת מיום 05/01/14 ועד ליום 09/01/14.
- ח. במהלך עבודות פירוק הכלונסאות, נחתכו חמש כלונסאות שנפלו לקרקעית הים; אחת הכלונסאות התגלגלה למרחק של שבעה עשר מטרים; וחול שהיה אצור בתוך הכלונסאות גלש מטה, בעקבות חיתוך הכלונסאות, וקבר תחתו אלמוגים.
- ט. נפילת הכלונסאות לקרקעית הים וגלישת החול מתוך הכלונסאות פגעו באלמוגים, בדגים ובחסרי חוליות.
- י. האלמוגים, הדגים וחסרי החוליות שנפגעו הינם ערכי טבע מוגנים.
- יא. לא נעשתה מטעם מי מהנאשמים כל פניה למאשימה טרם תחילת ביצוע העבודות, לקבלת היתר או לתיאום ביצוען של העבודות.
- יב. משגילו פקחי המאשימה את הנזק שנגרם לערכי הטבע הם דרשו מהנאשמים להפסיק את העבודות, וביום שלמחרת אף נמסרה לנאשם 4 הודעה בכתב על הפסקת העבודה.
- יג. העבודה באתר חודשה רק לאחר שנציגי רט"ג דאגו לפנות מאתר העבודה את האלמוגים, המתים ואלה שעוד נותרו בחיים, והעבירו אותם למצפה התת - ימי לצורך שיקומם.
- יד. לאחר שחודשה העבודה, פירוק הכלונסאות נעשה באותה שיטת עבודה שבוצעה טרם הפסקת העבודה.
- טו. אין בחוק שמורות הטבע, או בתקנות שמורות הטבע, הוראה המטילה אחריות שילוחית על

טיעוני הצדדים

25. המאשימה טענה, כי טרם תחילת ביצוע העבודות היה על הנאשמים לפנות לנציגי רט"ג ולדווח להם על הכוונה להתחיל בביצוע העבודות, זאת כדי שנציגי רט"ג יפנו מאתר העבודות את ערכי הטבע המוגנים ויאשרו את תחילת ביצוען.

כן טענה המאשימה, כי ארבעת הנאשמים היו מודעים לצורך בפנייה מקדימה לנציגי רט"ג ועל מודעות זו ניתן ללמוד מהתנהלות הנאשמים בעבר, עת בוצעה על ידיהם עבודה מאותו סוג ובקרבת מקום. אז, נעשתה על ידי הנאשמים פנייה לנציגי רט"ג טרם תחילת ביצוע העבודה, בעקבותיה התקיימו ישיבה וסיור מקדים באתר העבודה לבחינת שמירה על ערכי הטבע, ונציגי רט"ג אישרו את תחילת ביצוע העבודה רק לאחר שפינו מאתר העבודה את ערכי הטבע המוגנים ובכך מזערו את הפגיעה בהם. במצב דברים זה, הנאשמים אינם יכולים להישמע בטענה שלא היה צורך בקבלת היתר מהמאשימה לביצוע העבודות נושא כתב האישום, וגם אינם יכולים להטיל איש על רעהו את האחריות לפנות למאשימה לקבלת אישור.

על כן, לטענת המאשימה, משלא פעלו הנאשמים לקבלת אישור מרט"ג לביצוע העבודות, הרי שהם גילו אטימות ואדישות בלתי מובנות, ומשגרמו מעשיהם לנזק, הרי שהוכחה גם אחריותם לביצוע העבירה.

אשר לטענה כי לא ניתן להטיל אחריות פלילית על הנאשמים 2 ו- 4 בהיותם אורגנים בתאגיד, הפנתה המאשימה להחלטת בית המשפט המחוזי שניתנה בע"פ 25689-11-16, בנוגע לטענת הנאשם 2 לפיה עובדות כתב האישום אינן מגלות כלפיו אחריות פלילית; על בסיס החלטה זו טענה המאשימה, כי חומר הראיות הוכיח, מעבר לכל ספק סביר, אחריות אישית של הנאשמים 2 ו- 4 לביצוע העבירה של פגיעה בערכי טבע מוגנים, כמפורט להלן:

ביחס לנאשם 2 הוכח, לדברי המאשימה, כי הוא זה שהחליט על ביצוע העבודה, פעל לקבל אישור תקציבי לכך, ואף יזם בעצמו את ההתקשרות עם הנאשמת 3 לצורך ביצוע העבודות, וכן הוכח כי הוא לא בדק ולא ווידא קבלת אישור נציגי רט"ג לביצוע העבודות, על אף שידע שהעבודות כפופות לאישור נציגי רט"ג. במצב דברים זה התגבשה אחריותו הפלילית האישית של נאשם 2 לביצוע העבירה. בהקשר זה ביקשה המאשימה לדחות את גרסתו הכבושה של הנאשם 2, שהועלתה לראשונה בעדותו בבית המשפט, ולפיה מי שהחליט על ביצוע העבודות ומי שיזם את ההתקשרות עם הנאשמת 3 היו נציגי הנהלה אחרים בנאשמת 1, בעוד הוא שימש רק צינור דיוורי להעברת ההחלטה לנאשמת 3.

ביחס לנאשם 4 טענה המאשימה, כי הוכח שהנאשם 4 היה הרוח החיה בביצוע העבודות, היה נוכח בכל שלבי העבודות והיה בקיא בשיטת הביצוע, כמו גם מודע כאמור לצורך בקבלת אישור רט"ג לביצוע

העבודות ועל כן, מתגבשת בעניינו אחריות פלילית אישית לביצוע העבירה, חרף היותו אורגן בתאגיד.

לפיכך, עתרה המאשימה להרשיע את ארבעת הנאשמים בביצוע העבירות המיוחסות להם בכתב האישום.

26. הנאשמים 1 ו- 2 טענו כי בשל מדיניות עמומה של המאשימה בנושא תיאום עבודות ומתן היתרים לפגיעה בערכי טבע, הם לא ידעו כלל שנדרש היתר לביצוע העבודות, ומשכך קמה להם טענת הגנה של טעות במצב המשפטי. לחילופין, טענו הנאשמים 1 ו- 2 כי גם אם נדרש היתר, הרי שמי שהיתה אמונה להשגת ההיתר היא הנאשמת 3, זאת מכח החובה המוטלת עליה על פי הזמנת העבודה שנחתמה בין הנאשמת 1 לבין הנאשמת 3, ומכוח היותה בעלת המומחיות בביצוע העבודות נושא כתב האישום.

הנאשמת 1 הוסיפה וטענה כי לא ניתן להטיל עליה אחריות פלילית בגין ביצוע המעשים מכוח דיני השותפות, שכן לא נטען ולא הוכח שהנאשמת 1 חברה לנאשמים 3 ו- 4 לצורך פגיעה בערכי טבע, ומכל מקום לא הוכחו כדבעי היסודות העובדתיים והנפשיים הנדרשים להתגבשות עבירה בצוותא.

הנאשם 2 חזר וטען בנוסף, כי אין להטיל עליו אחריות שכן כל מעורבותו הייתה כנושא משרה אצל הנאשמת 1, והוא לא יזם את ביצוע העבודות ולא בחר להתקשר בעצמו עם הנאשמת 3, כך שהוא לא עבר בעצמו את יסודות העבירה.

27. טענתם העיקרית של הנאשמים 3 ו- 4 היא כי האחריות לפנות לרט"ג ולתאם עימם את ביצוע העבודות מוטלת על הנאשמת 1, הן לאור העובדה שהשטח שלה הוא בבחינת שטח צבאי סגור ורק היא זו שמאשרת כניסה גורמי חוץ לתחומה, הן על פי ראיות המלמדות כי בעבודה דומה שנעשתה בעבר, היתה זו הנאשמת 1 שפעלה לתאם את ביצוע העבודה עם רט"ג, והן על פי התנהלות רט"ג עם גילוי ביצוען של העבודות נושא כתב האישום שבכותרת, כאשר הפניה הראשונית להפסקת העבודות נעשתה אל הנאשמת 1 ולא אל הנאשמת 4.

עוד חלקו הנאשמים 3 ו- 4 על היקף הנזק והקשר הסיבתי בין מעשי הנאשמים 3 ו- 4 לכלל הנזק הנטען. לטענתם, חלק מהנזקים הנטענים נגרמו מבלאי טבעי של המזח או מגורמי מזג האוויר.

השאלות שבמחלוקת

28. בהיעדר טענה כי שיטת העבודה שנקטו הנאשמים 3 ו- 4 פסולה, עיקר המחלוקת נוגע לשאלת הדרישה לפנייה מוקדמת לנציגי רט"ג.

ניתן לזקק בנושא זה את השאלות הטעונות הכרעה והן:

א. האם הנאשמים נדרשו לפנות, טרם תחילת ביצוע העבודות, לנציגי רט"ג ולדווח להם על העבודות המתוכננות, וזאת כדי לאפשר לנציגי רט"ג לפעול למזעור הנזק הצפוי להיגרם לערכי טבע כתוצאה מהעבודות?

ב. האם הנאשמים היו מודעים לדרישה זו?

ג. על מי מהנאשמים היתה מוטלת החובה לפנות לנציגי רט"ג, ככל שהיתה חובה כזו?

29. ככל שייקבע, כי הנאשמים נדרשו לפנות לנציגי רט"ג ולדווח להם על העבודות המתוכננות, טרם תחילת ביצוע העבודות, וכי הנאשמים היו מודעים לדרישה זו, שאלה נוספת הטעונה הכרעה היא, האם התגבשה אחריות אישית של כל אחד מהנאשמים מכוח מעשיו שלו, שהרי כזכור אין הוראה בחוק שמורות הטבע המטילה אחריות שילוחית על אורגנים של הנאשמות 1 ו - 3.

30. לבסוף, נדרשת הכרעה בשאלת היקף הפגיעה שנגרמה לערכי טבע מוגנים (וכזכור, אין חולק כי נגרמה פגיעה לערכי טבע מוגנים).

דין והכרעה

31. נדון בשאלות שבמחלוקת על פי סדר הצגתן לעיל.

האם יש צורך בפנייה מוקדמת לרט"ג?

32. סעיף 33(ג) לחוק שמורות הטבע קובע כדלקמן:

"לא יפגע אדם בערך טבע מוגן, אלא בהיתר כללי או מיוחד מאת המנהל".

באותו סעיף מוגדר המונח "פגיעה" כדלקמן:

"לרבות השמדה, הריסה, שבירה, חבלה, קטיפה, עקירה, נטילה, שליה, הרעלה, שינויה של צורה או של תנוחה טבעית של ערך טבע או הפרעה למהלך התפתחותו הטבעית,

עמוד 10

לרבייתו או לשמירתו".

33. כל הנאשמים אישרו שהעבודות נושא כתב האישום שבכותרת היו בעלות פוטנציאל לפגיעה באלמוגים, שהינם ערכי טבע מוגנים (תשובת הנאשמים 3 ו- 4 לכתב האישום המתוקן, עמ' 7 לפרוטוקול מיום 09/02/17 שורה 2 - "**לא ניתן לבצע את העבודה מבלי לגרום נזק**"), אמרת הנאשם 4 בפני היחידה החוקרת - ת/29 עמ' 5 שורות 26-29; עדות הנאשם 2 עמ' 69 לפרוטוקול מיום 26/05/19 שורות 25-30; עדות הנאשם 4 עמ' 109 לפרוטוקול מיום 18/07/19 שורות 28-29: "**אמרתי שאי אפשר לעשות עבודה כזאת בלי פגיעה בערכי טבע, בלתי אפשרי**".

34. עד התביעה אבי גדליה הסביר, כי גם בהיעדר נוהל כתוב, קיים נוהג ברור, או כלשונו "התנהלות די ברורה", ביחס לעבודות שיש בהן סיכון לפגיעה בערכי טבע, ולפיו טרם ביצוע העבודות היה על הנאשמים לפנות לנציגי רט"ג ולדווח להם על העבודות המתוכננות, כדי שנציגי רט"ג יפעלו למזער נזק שעלול להיגרם לערכי טבע הנמצאים באתר העבודות, למשל על ידי פינוי אתר העבודות מערכי טבע מוגנים (עמ' 15 לפרוטוקול מיום 11/07/17 שורות 13-17 ועמ' 26 שורות 5-6).

עדות זו נתמכת בראיות נוספות כמפורט להלן:

35. בתשובתם לכתב האישום אישרו הנאשמים 3 ו- 4 כי היה צורך לקבל את אישור רט"ג לביצוע העבודות טרם תחילתן, וכמצוטט מפרוטוקול ישיבת המענה: "**לשאלת בית המשפט, האם ידענו שצריך תיאום עם המאשימה ולא פעלנו, אני משיבה שהמחלוקת בתיק זה, היא מי היה צריך לתאם מול המאשימה הנאשמת 3 או הנאשמת 1 . . .**" (עמ' 6 לפרוטוקול מיום 09/02/19 שורות 31-32).

36. הנאשם 2 לא שלל, באמרתו במשטרה, את הצורך לפנות לרט"ג ולדווח להם על העבודות, טרם תחילת ביצוען, וטענתו היחידה היתה כי האחריות לפנות לנציגי רט"ג מוטלת על כתפי הנאשמת 3.

בשל חשיבות הדברים, אביא להלן ציטוט מדברי הנאשם 2 באמרתו במשטרה:

"הקבלן מתחייב למלא את כל החוקים, תקנות ו/או כל דין המתחייבים מביצוע העבודה המוזמנת, מכאן שהאחריות לתיאום מול רט"ג הינה אחריות שלו" (ת/30 עמ' 2 שורות 26-28).

37. הנאשם 2 אף הגדיל לעשות כאשר טען, לראשונה, בעדותו הראשית, כי עובר לתחילת ביצוע העבודות נושא כתב האישום, הוא הודיע לנציגי המאשימה על ביצוע העבודות (עמ' 65 לפרוטוקול מיום 26/05/19 שורות 28-29). מיותר לציין שמדובר בגרסה כבושה, שלא נזכרה בדברי הנאשם 2 באמרתו לפני היחידה החוקרת וגם אין לה כל תימוכין אחר בחומר הראיות, כך שאין בה שמץ של אמת. מכל מקום, העובדה שהנאשם 2 מצא לנכון לטעון, כי נעשתה מצדו פניה לנציגי המאשימה טרם תחילת

ביצוע העבודות, מחזקת, אף היא, את המסקנה, כי נדרשה פניה למאשימה מצד הנאשמים, טרם תחילת ביצוע העבודות.

38. גם הנאשם 4 לא שלל, באמרתו במשטרה, את הצורך לפנות לרט"ג ולדווח להם על העבודות, טרם תחילת ביצוען, וטענתו היחידה היתה כי האחריות לפנות לנציגי רט"ג מוטלת על כתפי הנאשמת 1.

בעניין זה מסר הנאשם 4 באמרתו במשטרה את הדברים הבאים:

"חשבתי שהעניין תואם בין קצא"א לבין רשות שמורות הטבע כפי שהיה בעבודה האחרונה שביצעתי בקצא"א ויכול להיות שהייתי צריך לוודא את עניין התיאום בין קצא"א לרט"ג, מבחינתי ברגע שקיבלתי אור ירוק מקצא"א לתחילת העבודה, כל התיאומים הנדרשים נעשו (ת/29 עמ' 3 שורות 37-41).

39. תימוכין נוספים בדבר הצורך בפנייה למאשימה טרם תחילת ביצוע העבודות מצאתי גם בדברי עד ההגנה, מר יצחק לוי, המשמש, במועד מתן עדותו, כמנכ"ל הנאשמת 1.

העד ציין בעדותו כי:

"רט"ג הם אחד מהגופים האחראים על השטח וחשוב שישמע מה הולכים לעשות ואם יש לו הערות או דברים שהוא רוצה מהקבלן" (עמ' 85 לפרוטוקול מיום 18/07/19 שורות 31-32).

40. די בראיות אלו כדי להוביל למסקנה, שהיה על הנאשמים לפנות לנציגי רט"ג ולדווח להם על העבודות המתוכננות, טרם תחילת ביצוע העבודות, וזאת כדי לאפשר לנציגי רט"ג למזער את הפגיעה הצפויה לערכי טבע הנמצאים באתר העבודות.

41. המאשימה לא הסתפקה בראיות הנ"ל ואף הוכיחה, מעבר לכל ספק סביר, כי עת בוצעה על ידי אותם נאשמים עבודה מאותו סוג, ובקרבת מקום, שנתיים קודם לכן, פנו הנאשמים לנציגי רט"ג, טרם תחילת ביצוע העבודות, כדי לקבל אישור לתחילת ביצוע העבודה, הכל כמפורט להלן:

42. עד התביעה אבי גדליה סיפר בחקירתו הנגדית, כי בשנת 2011 פנה אליו הנאשם 2 בבקשה להתיר לנאשמת 1 לבצע עבודה של חיתוך כלונסאות, הנמצאות בקרבת מקום לכלונסאות שנחתכו בעבודות המתוארות בכתב האישום. בעקבות הפניה, כך לדברי העד, נערך סיור מקדים באתר העבודה, בהשתתפות נציג הנאשמת 1, מר איליה ערב, ונציג הקבלן המבצע (עמ' 16 לאותו פרוטוקול שורות 23-24 ועמ' 27 שורות 2-5), ואף נערכה פגישה, ביוזמת הנאשם 2, שבה השתתפו נציגי רט"ג, נציגי הנאשמת 1 ונציגי הקבלן המבצע, ובמסגרת הישיבה נקבעו שיטות עבודה ולוחות זמנים לתחילת

העבודה לאחר העתקת האלמוגים למקום בטוח (עמ' 16 לאותו פרוטוקול שורות 19-16). העד הוסיף וסיפר, כי בתום העתקת האלמוגים למקום בטוח על ידי נציגי רט"ג, הוא הודיע לנאשם 2 ולקבלן המבצע שניתן להתחיל בביצוע העבודה ורק לאחר מכן החלה העבודה (עמ' 11 לפרוטוקול מיום 11/07/17 שורות 5-1).

43. עדותו של העד אבי גדליה לא רק שלא נסתרה בחקירתו הנגדית, אלא היא נתמכת בראיות נוספות:

א. מכתב מיום 25/12/11 שכתב העד אבי גדליה ונמענו הוא הנאשם 2(ת/5). במכתב עדכן העד אבי גדליה את הנאשם 2 כי רט"ג, בשיתוף פעולה עם המצפה התת - ימי, פינתה את מושבת האלמוגים וערכי הטבע האחרים, שחיו על מתקן העגינה המיועד לפינוי מצפון למזח 1 ועל כן, ניתן להתחיל בביצוע עבודת פירוק המתקן. הנאשם 1 לא חלק על קבלת המכתב ועל תוכנו (עמ' 70 לפרוטוקול מיום 26/05/19 שורה 6).

ב. העד גור צור, ששימש כמנהל הנאשמת 3, אישר בחקירתו הנגדית כי שנתיים קודם לביצוע העבודות נושא כתב האישום שבכותרת, ביצעה הנאשמת 3, עבור הנאשמת 1, עבודה זשה בהיקף ובסמיכות מקום (עמ' עמ' 54 לפרוטוקול מיום 26/05/19 שורות 5-6). העד הוסיף וציין, כי לפני תחילת העבודה הקודמת, אחראי קבלנים של הנאשמת 1 זימן ישיבה, המכונה "סדין בטיחות", ובה נכחו נציגי הנאשמת 1, בכללם מנהל האתר, מנהל האחזקה, אחראי קבלנים, איש כיבוי אש, וכן נציג מטעם רט"ג (באותו עת היה זה העד אבי גדליה) ונציגי הנאשמת 3, כאשר באותה ישיבה נדונו, בין היתר, ענייני בטיחות (עמ' 54 לאותו פרוטוקול שורות 32-13).

ג. הנאשם 2 עצמו אישר באמרתו בפני היחידה החוקרת, כי בשנת 2011 ביצעה הנאשמת 3, עבור הנאשמת 1, עבודה מאותו סוג של העבודות נושא כתב האישום שבכותרת, וכי לפני תחילת ביצוע העבודה נעשה תיאום מלא עם נציגי המאשימה ואף התקיימה ישיבה בנוכחותם (ת/30 עמ' 2 שורות 39-40); עוד ציין הנאשם 2 כי האישור לביצוע העבודה ניתן רק לאחר שפונו על ידי נציגי רט"ג אלמוגים מאתר העבודה (ת/30, עמ' 2 שורות 15-28).

44. במכלול הראיות המובאות לעיל יש כדי להוכיח, מעבר לכל ספק סביר, כי היה צורך לפנות לרט"ג ולדווח להם על העבודות נושא כתב האישום, טרם תחילת ביצוען.

45. כמו כן, יש בראיות כדי להוכיח, מעבר לכל ספק סביר, שהנאשמים ידעו כי יש צורך בפניה למאשימה, טרם תחילת ביצוע העבודה, כדי שזו תפעל לפינוי אתר העבודה מערכי טבע מוגנים (ויובהר, כי עבירה של פגיעה בערך טבע מוגן היא עבירה הדורשת קיומה של מחשבה פלילית בלבד, היינו מודעות לכל רכיבי העבירה, ובכלל זה אדישות או קלות דעת ביחס לפגיעה בערכי טבע מוגנים - ע"פ (מחוזי ב"ש) 40750-12-18 מדינת ישראל נ' נדב שחר (03/07/19)).

46. יובהר, כי הגם שהעבודות נושא כתב האישום הן עבודות מאותו סוג ובקרבת מקום לעבודות שבוצעו בשנת 2011, הנאשמים לא יכולים להישמע בטענה שהם פטורים מפנייה לנציגי רט"ג, בשל פנייתם לנציגי רט"ג בשנת 2011, וזאת ממספר סיבות: לוח הזמנים לביצוע העבודות נושא כתב האישום לא היה ידוע בשנת 2011; חלפו מאז כמעט 3 שנים; המיקום בכל זאת אינו אותו מיקום; הוצאה הזמנת עבודה חדשה; וגם היה צורך לאשר תקציב נוסף לביצוע עבודות אלו (עדותו של עד ההגנה יצחק לוי, עמ' 82 לפרוטוקול מיום 18/07/19 שורות 10-23). לשון אחרת, מדובר למעשה בעבודות דומות אך חדשות. לכן, כשם שנעשתה פניה למאשימה טרם תחילת ביצוע העבודה בשנת 2011, כך היה על הנאשמים לעשות טרם תחילת ביצוע העבודות נושא כתב האישום.

47. להשלמת התמונה העובדתית יצוין, כי פניה לנציגי רט"ג, על מנת שזו תפנה את ערכי הטבע מאתר העבודה, היתה כרוכה בתשלום מצד הנאשמים (עדותו של עד ההגנה אלי ספקטרוביץ', עמ' 89 לפרוטוקול מיום 18/07/19 שורות 4-5 וכן עדות הנאשם 4 עמ' 100 שורות 8-14), וייתכן, אם כי הדבר לא הוכח ברמה הנדרשת, שזו הסיבה להימנעות הנאשמים מפנייה לרט"ג בעבודות נושא התיק שבכותרת.

על מי מוטלת אחריות התיאום

48. לאור קביעתי דלעיל, כי נדרשה פנייה לרט"ג טרם תחילת ביצוע העבודה, נותר להכריע בשאלה על מי מהנאשמים היתה מוטלת האחריות לבצע את התיאום המקדים.

49. כזכור, הנאשמים 1 ו- 2 הטילו את האחריות לכך על הנאשמים 3 ו- 4 ואילו אלה האחרונים הטילו את האחריות לכך על הנאשמים 1 ו- 2.

50. על בסיס הראיות שהובאו לפניי, הגעתי למסקנה, כי האחריות לפנות למאשימה לקבל היתר לביצוע העבודות, או לוודא שנעשתה פנייה וניתן היתר, מוטלת על כלל הנאשמים, הכל כמוסבר להלן:

הנאשמים 3 ו- 4

51. הנאשמת 3 היא זו שביצעה, באמצעות עובדיה, ובכלל זה הנאשם 4, את העבודות המתוארות בכתב האישום.

52. גם אם בעבר, במסגרת עבודה קודמת דומה שהנאשמת 3 ביצעה עבור הנאשמת 1, היתה זו הנאשמת 1 שפעלה לבצע תיאום עם נציגי רט"ג, אינני סבור כי יש בכך כדי לפטור את הנאשמת 3 מלפנות בעצמה לרט"ג לדווח על העבודות.

53. הטעם לכך נעוץ בהוראות הזמנת העבודה שנחתמה בין הנאשמת 3 לבין הנאשמת 1 (ת/19). ב - ת/19 צוין מפורשות, כי הנאשמת 3 התחייבה למלא את כל החוקים, התקנות והוראת הדין המתחייבים מביצוע העבודה המוזמנת. בהקשר זה, אין בידי לקבל את טענתו המיתממת של הנאשם 4 באמרתו לפני היחידה החוקרת (ת/28 עמ' 1 שורה 6), ולפיה כוונת הדברים היתה למלא את החוקים של הנאשמת 1 ולא את החוקים שמופיעים בספר החוקים. דברים אלו אינם מתיישבים עם השכל הישר.

בהיותה הגוף המבצע בפועל את העבודה ומכוח ההתחייבויות שנטלה על עצמה על פי ת/19, היתה מוטלת על הנאשמת 3 האחריות לתאם את ביצוע העבודה עם המאשימה טרם תחילת ביצועה.

54. מכל מקום, גם אם סברה הנאשמת 3 כי האחריות לביצוע התיאום המקדים עם נציגי רט"ג מוטלת על כתפיה של הנאשמת 1, עדיין היה עליה לוודא שנעשה תיאום כזה; במיוחד אם היא נוכחה לגלות בפועל שלא פונו ערכי טבע מאתר העבודות, וזאת ביודעה כי עבודה קודמת מאותו סוג נעשתה לאחר שנציגי רט"ג פינו מאתר העבודה את ערכי הטבע העלולים להיפגע, ואף ערכו ביקורים באתר העבודה (עדותו של עד התביעה גור צור, ששימש כאחד ממנהלי הנאשמת 3, ת/29, עמ' 2 שורות 37-38; עדות הנאשם 2 עמ' 107 לפרוטוקול מיום 18/07/19 שורה 29 עד עמ' 108 שורה 1).

55. משנוכחה הנאשמת 3 לגלות, בפועל, כי לא נעשה פינוי מקדים של ערכי הטבע מאתר העבודה, וכי אין ביקור של נציגי רט"ג באתר העבודה, כפי שנעשה בעבודה הקודמת שהיא ביצעה באותו מזח, היתה צריכה להידלק אצלה נורה אדומה והיה עליה לוודא, טרם תחילת ביצוע העבודה, כי אכן נעשה תיאום עם רט"ג מצד הנאשמת 1. הימנעותה מלוודא את ביצוע התיאום עם רט"ג עולה, לכל הפחות, כדי עצימת עיניים.

56. לא בכדי, כאשר נשאל הנאשם 4, באמרתו הראשונה לפני היחידה החוקרת, מדוע לא זימן מיוזמתו את נציגי רט"ג לפנות את ערכי הטבע מאתר העבודה, אם לשיטתו היה בכך לחסוך לו כסף ועבודה, הוא השיב:

"חשבתי שהעניין תואם בין קצא"א לבין רשות שמורות הטבע כפי שהיה בעבודה האחרונה שביצעתי בקצא"א ויכול להיות שהייתי צריך לוודא את עניין התיאום בין קצא"א לבין רט"ג . . . " (ת/29 עמ' 3 שורות 37-39).

כמו כן, כאשר נשאל הנאשם 4, האם כשראה כי לא פונו אלמוגים מאתר העבודה לא נדלקה אצלו נורה אדומה, הוא השיב:

"ראיתי שבעומקים האלה אין הרבה אלמוגים, אבל היה, התפלאתי שקיבלתי אישור לעשות את זה ככה, אבל לא הייתה עד היום, כשמסתכלים על זה אחורה זה מטורף, זה לא הטריד יותר מידי" (עמ' 98 לפרוטוקול מיום

18/07/19 שורות 20-22).

דברים אלו מהווים, לכל הפחות, ראשית הודיה בדבר אחריותם של הנאשמים 3 ו- 4 לפנות לנציגי רט"ג ולדווח להם על העבודות המתוכננות, טרם תחילת ביצוע העבודות, ולמצער לוודא שנעשתה פנייה שכזו.

57. ב"כ הנאשמים 3 ו- 4 הפנתה לעדותו של אבי גדליה (עמ' 19 שורות 4-7), ממנה עולה, לשיטתה, כי הגורם הראשון אליו פנה אבי גדליה, לאחר שנוכח לגלות את דבר ביצוע העבודות, היה הנאשם 2 ולא הנאשמים 3 ו- 4 ומכך ביקשה להסיק שאפילו לשיטת המאשימה, האחריות לביצוע התיאום עם רט"ג מוטל על כתפיה של הנאשמת 1 בלבד. אין בידי לקבל טענה זו, שכן, לא זו בלבד שלא עולה מעדותו של אבי גדליה, כי הגורם הראשון אליו הוא פנה היה הנאשם 2, אלא מעיון בדו"ח הפעולה של מר גדליה (ת/1, עמ' 2 שורה 6), עולה, כי הגורם הראשון איתו הוא דיבר בקשר לעבודות שאת ביצוען הוא נוכח לגלות, היה הנאשם 4 ולא הנאשם 2. דברים דומים נמסרו על ידיו גם בעדותו בבית המשפט (עמ' 26 לפרוטוקול מיום 11/07/17 שורות 28-29). בנוסף, הראשונים והיחידים שקיבלו צו הפסקת עבודה היו הנאשמים 3 ו- 4.

58. לאור הראיות דלעיל, שוכנעתי אפוא, כי האחריות לבצע תיאום מקדים עם רט"ג לביצוע העבודה, ולמצער לוודא שנעשה תיאום כזה, היתה מוטלת גם על הנאשמים 3 ו- 4, והם כשלו כאמור במילוי אחריותם זו.

הנאשמים 1 ו- 2

59. העבודות בוצעו בשטח של הנאשמת 1, ואין חולק כי לצורך כניסה לשטח זה נדרש אישור מיוחד מהנאשם 2 (עמ' 66 לפרוטוקול מיום 26/05/19 שורות 12-15).

60. כמו כן, מהראיות שהובאו לפני הוכח, כי לפני כל עבודה מהסוג של העבודות נושא כתב האישום, נעשתה במשרדי הנאשמת 1 ישיבת בטיחות, שכונתה "סדין בטיחות", ונדונו בה גם עניינים הקשורים לפגיעה צפויה בערכי הטבע, כאשר ישיבה זו זומנה על ידי נאשמת 1 והשתתפו בה גם נציגי רט"ג ונציגי הקבלן המבצע:

א. הנאשם 2 אישר בעדותו בבית המשפט, כי לפני כל עבודה שהיא יחסית גדולה (כך ממש בלשונו) הוא מזמן ישיבה עם כלל הגורמים הנוגעים בדבר, לרבות נציגי רט"ג (עמ' 63 לפרוטוקול מיום 26/05/19 שורות 8-10 וכן עמ' 64 לאותו פרוטוקול שורות 28-32), וכך הוא עשה גם לפני תחילת העבודה הדומה שבוצעה בשנת 2011.

ב. העד איליה ערב, ששימש כאחראי קבלנים אצל הנאשמת 1 בזמנים הרלוואנטיים אישר עמוד 16

בחקירתו הנגדית, כי לפני ביצוע עבודות הכרוכות בסיכון, מתכנסת במשרדי הנאשמת 1 ישיבה שבה נוכח גם נציג רט"ג ונדונות בה הסכנות הכרוכות בעבודה (עמ' 58 לפרוטוקול מיום 26/05/19 שורות 1-4). העד אף הגדיל לשות באומרו כי: "**בדרך כלל אנו מחמירים ומבצעים חוץ מנוהל יבש מפעילים שכל ישר וכל עבודה שטמונה בה סכנה אנו מקיימים סדין**" (עמ' 60 לאותו פרוטוקול שורות 13-14). העד הוסיף ואישר כי מי שמזמן את נציג המאשימה להשתתף באותה ישיבה המכונה "סדין בטיחות" היא הנאשמת 1 (עמ' 58 לאותו פרוטוקול שורות 28-29).

ג. העד גור צור סיפר כי, בעבודות גדולות הנאשמת 1 מזמנת במשרדיה ישיבה המכונה סדין בטיחות, וכי הפונקציה שמזמנת את סדין הבטיחות הוא אחראי קבלנים אצל הנאשמת 1 (עמ' 54 לפרוטוקול מיום 26/10/19 שורות 13-20). עדות זו לא נסתרה בחקירתו הנגדית של העד על ידי באי כוח הנאשמים 1 ו- 2.

61. הנאשם 2 עצמו אישר באמרתו לפני היחידה החוקרת כי לכל הפחות היה עליו לוודא כי נעשתה פניית דיווח לרט"ג טרם תחילת ביצוע העבודה.

בשל חשיבות הדברים, אביא להלן ציטוט מדברי הנאשם 2 באמרתו במשטרה:

"**בחוכמה לאחר מעשה היה כדאי לרענן את הקבלן בכך** (בצורך לפנות לרט"ג לקבלת היתר - ת.א.) **ועל כך אני מצר"** (ת/30 עמ' 2 שורה 43).

62. זאת ועוד, עד ההגנה אלי ספקטרוביץ', המכהן כסמנכ"ל רגולציה אצל הנאשמת 1, אף אישר בעדותו, כי איש איכות הסביבה מטעם הנאשמת 1 היה צריך לחוות דעתו על העבודות נושא כתב האישום (עמ' 91 לפרוטוקול מיום 18/07/19 שורות 16-23). לשון אחרת, הנאשמת 1 הודתה, כי ידעה שעליה לערב אנשי איכות הסביבה טרם ביצוע העבודות נושא כתב האישום.

63. מהראיות שהוצגו לעיל, הוכח כי גם אם הנאשמת 1 לא ביצעה בפועל את עבודת חיתוך הכלונסאות, עדיין היתה לה מעורבות משמעותית וישירה בביצוע העבודות, מה גם שהיא זו שהחליטה מי יבוא בשעריה, ועל כן מוטלת עליה האחריות לפנות לרט"ג ולדווח על העבודות המתוכננות, כפי שהיא אף עשתה בעבר וכפי שהיא עושה בכל עבודה מסוכנת. משכך היא נושאת באחריות לבצע פנייה מקדימה לנציג רט"ג.

התגבשות יסודות העבירה

64. לאחר שקבעתי כי ארבעת הנאשמים היו אחראים לפנות לרט"ג ולדווח לה על העבודות, טרם תחילת ביצוע העבודות, וכי ארבעת הנאשמים היו מודעים לדרישה זו, נותר לבחון אם התגבשו יסודות העבירה

עמוד 17

מכוח המעשים שביצעו כל אחד מהנאשמים.

65. בעניינם של הנאשמים 3 ו- 4 ההכרעה פשוטה יותר מעניינם של הנאשמים 1 ו- 2.

הנאשם 4

הנאשם 4, שהיה מנהלה של הנאשמת 3, אישר בעדותו הראשית, כי הוא קבע את תכנית העבודה של פירוק הכלונסאות (עמ' 92 לפרוטוקול מיום 18/07/19 שורה 32), הוא פיקח על העבודה, הוא הדריך את העובדים האחרים כיצד לבצע את העבודה, ולעיתים אף צלל לתוך המים ונטל בעצמו חלק בעבודת חיתוך הכלונסאות (עמ' 97 לפרוטוקול מיום 18/07/19 שורות 27-28 ועמ' 98 לאותו פרוטוקול שורות 1-3). מעדותו של הנאשם 4 עצמו הוכח, אפוא, כי הוא ביצע בפועל את עבודות חיתוך הכלונסאות אשר פיזית גרמו לפגיעה בערכי טבע מוגנים.

הנאשם 4 אף הודה כי במעשיו הביא לפגיעה בערכי טבע מוגנים, ובשל חשיבותם הביא להלן ציטוט מדבריו בעדותו בבית המשפט:

"ברור שנעשה נזק תוך כדי ביצוע העבודה ואי אפשר לבצע עבודה כזו בלי לייצר שבר. בדיעבד, ברור שזו הייתה טעות" (עמ' 104 לפרוטוקול מיום 18/07/18 שורות 29-30).

מעשיו של הנאשם 4, שנעשו ללא קבלת אישור מגורמי רט"ג עולים כדי "פגיעה" בערכי טבע מוגנים, ובהינתן העובדה שאינה שנויה במחלוקת ולפיה נגרמה פגיעה לערכי טבע מוגנים, הרי שמתקיימים בעניינו של הנאשם 4 היסודות העובדתיים של העבירה.

משלא פעל הנאשם 4 לקבל אישור מגורמי רט"ג, על אף שידע כי היה עליו לפנות לקבלת אישור מגורמי רט"ג ועל אף שהיה מודע לאפשרות גרימת נזק לערכי טבע מוגנים, הרי שמתקיים בעניינו של הנאשם 4 גם היסוד הנפשי הדרוש להשתכללות העבירה של פגיעה בערכי טבע מוגנים.

שוכנעתי, מעבר לכל פסק סביר, כי הנאשם 4 עבר את העבירה המיוחסת לו בכתב האישום.

הנאשמת 3

הנאשמת 3 חתומה על הזמנת העבודה לחיתוך הכלונסאות (ת/19), והיא זו שביצעה בפועל, באמצעות עובדיה, בכללם מאור סטרולוביץ', איתי זרחיה, שאולי והנאשם 4, ובאמצעות כלי העבודה השייכים לה, את העבודות אשר גרמו פיזית לפגיעה בערכי טבע מוגנים (עדותו של מאור סטרולוביץ' - ת/33 וכן עמ' 49 לפרוטוקול מיום

28/03/19; עדותו של גור צור - ת/32 וכן עמ' 52 ואילך לפרוטוקול מיום 26/05/19 ועדותו של הנאשם 4). מעשי הנאשמת 3 עולים כדי "פגיעה" בערכי טבע מוגנים.

מעשי הנאשמת 3 מקיימים הן את היסוד העובדתי של העבירה והן את היסוד הנפשי (שהרי כזכור, הנאשמת 3 היתה מודעת לצורך בקבלת אישור מקדים מרט"ג לביצוע העבודות ולא פעלה לקבל אישור שכזה). על כן, ניתן להטיל על הנאשמת 3 אחריות אישית וישירה לביצוע העבירה.

לנאשמת 3 גם מיוחסת אחריות מכוח סעיף 23(א)(2) לחוק העונשין, שזו לשונו:

"(א) תאגיד יישא באחריות פלילית -

.
.
.

(2) לעבירה המצריכה הוכחת מחשבה פלילית או רשלנות, אם בנסיבות העניין ולאור תפקידו של האדם, סמכותו ואחריותו בניהול ענייני התאגיד, יש לראות במעשה שבו עבר את העבירה, ובמחשבתו הפלילית או ברשלנותו, את מעשהו, ומחשבתו או רשלנותו של התאגיד."

הנאשם 4 הוא הפונקציה הבכירה ביותר בנאשמת 3 - בעלים ומנכ"ל (ת/29 עמ' 1 שורה 4) והוא זה שחותם על הזמנות עבודה, הוא זה שתכנן עבור הנאשמת 3 את העבודה, קבע את שיטת העבודה, הדריך את שאר העובדים שהשתתפו מטעם הנאשמת 3 בביצוע העבודות, ופיקח על עבודתם (עדות הנאשם 4 עמ' 92 לפרוטוקול מיום 18/07/19 שורות 29-30). בנסיבות אלו, יש לראות במעשיו של הנאשם 4 גם את מעשיה ומחשבתה של הנאשמת 3.

הנאשם 2

66. הנאשם 2 לא ביצע בפועל את העבודות שגרמו פיזית לפגיעה בערכי הטבע המוגנים.

67. עם זאת, לנאשם 2 מיוחסת עבירה של פגיעה בערך טבע מוגן מכוח ביצוע בצוותא.

68. סעיף 29(ב) לחוק העונשין מגדיר מיהו מבצע בצוותא:

"המשתתפים בביצוע עבירה תוך עשיית מעשים לביצועה, הם מבצעים בצוותא,

ואין נפקא מינה אם כל המעשים נעשו ביחד, או אם נעשו מקצתם בידי אחד ומקצתם בידי אחר".

בפסק הדין שניתן בע"פ 2801/95 **קוקרין נ' מדינת ישראל**, פ"ד נב (1) 791, 802, נקבע כי:

"השתתפות" בביצועה של עבירה אינה מחייבת נטילת חלק ב"עשייה הפיזית" של מעשה העבירה גופו דווקא ויכולה היא לבוא לכלל ביטוי בתכנון הביצוע ובניהול הפעילות שבמסגרתה מתבצעת העבירה. אשר־על־כן, מקום שכמה בני־אדם חוברים יחד לביצועה של עבירה, כאשר לכל אחד מהם "תפקיד" בביצוע - נושא כל אחד מהם באחריות לביצועה כ"מבצע בצוותא", ואין נפקא מינה, מהו אופיו של ה"תפקיד" שאותו הוא ממלא במסגרת ביצועה של העבירה."

לצורך סיווגו של מבצע עבירה כמבצע בצוותא פותחו בפסיקה מספר מבחני עזר.

אחד המבחנים מכונה מבחן הקרבה לביצוע העבירה, והוא מבחין בין מי שנמצא במעגל הפנימי של העבירה, שאז ייחשב כמבצע בצוותא, לבין מי שנמצא במעגל החיצוני של העבירה.

עמד על כך הנשיא כב' השופט ברק בע"פ 2439/93 **מרדכי נ' מדינת ישראל**, פ"ד נ (3) 239, 249:

"השוני בין המבצע בצוותא לבין המסייע מתבטא בכך שהמבצעים בצוותא משמשים גוף אחד לביצוע המשימה העבריינית. כולם עבריינים ראשיים. האחריות של כל אחד מהם היא ישירה. כל אחד מהם נוטל חלק בביצוע העיקרי של העבירה. תרומתו של כל אחד מהמבצעים בצוותא היא "פנימית". כל אחד מהם הוא חלק מהמשימה העבריינית עצמה."

מבחן אחר כונה מבחן השליטה, ולפיו מבצע בצוותא ייחשב מי שהוא בעל השליטה על מהלך ביצוע העבירה, היינו מי שיכול במשיכת יד להורות על ביטול התוכנית העבריינית (ע"פ 2796/95 **פלונים נ' מדינת ישראל**, פ"ד נא (3) 388, 403).

בפרשת עוזי משולם הציעו להחיל מבחן משולב, הכולל בין היתר הן את מבחן השליטה והן את מבחן הקרבה לביצוע העבירה (דנ"פ 1294/96 **משולם נ' מדינת ישראל**, פ"ד נב (1) 5).

ניתן לסכם ולומר כי:

"הפסיקה המשילה את המבצעים בצוותא לגוף אחד בעל זרועות שונות, כאשר

לכל מבצע תפקיד משלו להשלמת המעשה הפלילי. להבדיל מן המסייע, תרומתו של המבצע בצוותא לעבירה היא פנימית וחלקו מהותי להגשמת התוכנית המשותפת (עניין פלוניס, בעמ' 402; קדמי, בעמ' 371 וההפניות שם). הביצוע בצוותא מניח תיאום בין הצדדים, חלוקת תפקידים מוקדמת, הכנה מוקדמת או תכנון מוקדם. . . ." (ע"פ 2247/10 ימיני נ' מדינת ישראל, פ"ד סד (2) 666, 687).

החלת המבחנים דלעיל על עניינו של הנאשם 2 מובילה למסקנה כי, יש לסווגו כמבצע בצוותא של העבירה המיוחסת לו בכתב האישום.

69. מראיות ההגנה עולה, כי לנאשם 2 היתה סמכות להחליט לבצע עבודה באמצעות קבלן (נ/1 ועדותו של מר יצחק לוי עמ' 82 לפרוטוקול מיום 18/07/19 שורות 30-31).

70. כפי שנראה להלן, הנאשם 2 גם השתמש בסמכותו האמורה.

באמרתו לפני היחידה החוקרת תיאר הנאשם 2 את המעורבות שלו בעבודות נושא כתב האישום, כמצוטט להלן:

" . . . לאחר ההחלטה של קצא"א להסיר את המפגע, שאותה אני קיבלתי, קיבלתי אישור תקציב לביצוע העבודות ויזמתי התקשרות עם חברת מרינה דייוורס שביצע בשנת 2011 עבודה אחרת בדולפין אחר בשטח קצא"א אותו סוג של עבודה (ת/30 עמ' 2 שורות 13-16) (ההדגשות שלי - ת.א.)."

מהדברים המצוטטים עולה, כי הנאשם 2 הוא זה שקיבל את ההחלטה לבצע את העבודות נושא כתב האישום והוא זה שיזם את ההתקשרות עם הנאשמת 3 לצורך ביצוע העבודות, היינו יצר את המסגרת ההסכמית מול הנאשמת 3 לצורך ביצוע העבודה, לאחר שקיבל אישור תקציבי לכך מהנהלת הנאשמת 1.

בעדותו בבית המשפט השתנתה גרסתו של הנאשם 2 והוא תיאר מעורבות מאוד מצומצמת ומסוגיית מצדו בעבודות נושא כתב האישום. לדבריו, במטה ההנהלה של הנאשמת 1 באשקלון התקיימו דיונים ובסופם התפרסמה תכנית עבודה, כאשר זו כללה את ביצוע העבודות נושא כתב האישום. תכנית זו הועברה לאגף הרכש והמכרזים ואגף זה פרסם מכרז לביצוע העבודות. למכרז ניגשו שתי חברות, ביניהן הנאשמת 3, ומי שזכתה במכרז היתה הנאשמת 3. אגף ההנדסה ידע אותו בתוצאות המכרז והוא או מזכירות רק הודיעו טלפונית לחברה הזוכה ולחברה המפסידה אודות תוצאות המכרז (עמ' 62 לפרוטוקול מיום 26/05/19 שורות 1-29).

מיותר לציין כי מדובר בגרסה שונה לחלוטין מזו שנמסרה על ידיו באמרתו לפני היחידה החוקרת (ת/30).

לאחר שבחנתי את הדברים אני מעדיף את הגרסה שנמסרה על ידי הנאשם 2 ב - ת/30 על פני עדותו בבית

המשפט, וזאת משני טעמים:

ראשית, הגרסה ב - ת/30 נמסרה קרוב יותר לאירוע, כאשר הזיכרון של הנאשם 2 היה טרי יותר, ולפני שהנאשם 2 נחשף לכלל הראיות וידע שתלוי ועומד נגדו כתב אישום. לשון אחרת, האמרה ת/30 אותנטית יותר מעדות הנאשם 2 בבית המשפט ועל כן משקלה רב יותר.

שנית, ההסבר שמסר הנאשם 2 ליישב את הסתירה בין עדותו לבין אמרתו ת/30 לא הותיר רושם מהימן.

כאשר התבקש הנאשם 2, בחקירתו הנגדית, להסביר את פשר הסתירה בין עדותו בבית המשפט לבין האמור ב - ת/30 בנוגע למידת מעורבותו בעבודות נושא כתב האישום, הוא השיב כדלקמן:

"לא סיפרתי כי לא נשאלתי. חוקר שואל שאלה, תשובה, שאלה, תשובה. לא ביקש ממני להסביר על שרשרת קבלת ההחלטות בקצא"א. הוא לא שאל איך זה עובד, האם יש וועדת מכרזים, האם יש אגף רכש ומכרזים, איך מתקבלת ההחלטה, הוא לא שאל ולא אמרתי".

אין בידי לקבל הסבר זה שכן עיון ב - ת/30 מלמד שהדברים שמסר הנאשם 2 בנוגע למידת מעורבותו בעבודות נושא כתב האישום נמסרו במלל פתוח ומבלי שקדמה לכך שאלה מסוימת. לא ברור, אפוא, מדוע הנאשם 2 לא מצא לנכון לשטוח אז את הגרסה החדשה שהעלה בעדותו בבית המשפט.

מדברי הנאשם 2 באמרתו ת/30 הוכח, כי הנאשם 2 הוא זה שהחליט על ביצוע העבודה והוא זה שיזם את ההתקשרות עם הנאשמת 3 לצורך ביצוע העבודות בפועל, לא במובן של התקשרות טלפונית, אלא במובן של יצירת הזמנת עבודה לנאשמת 3.

71. לא זו בלבד שהנאשם 2 הוא שהחליט על ביצוע העבודה והוא שיזם את ההתקשרות עם הנאשמת 3, אלא שבעדותו הוא אף אישר, ככל הנראה בסוג של פליטת פה, כי הוא זה שהחליט שאין צורך לפנות למאשימה ולקבל ממנו אישור לביצוע העבודות.

בשל חשיבותם אביא להלן ציטוט של דברי הנאשם 2:

"העבודה היא אותה סוג של עבודה, אותו מקשר, אותה גברת בשינוי אדרת שנמצא 80 מטר לידו, אותה עבודה, אותו מקשר, אין שום צורך לחזור מחדש על כל הסיפור של איך לעשות את העבודה. העבודה נעשתה לשביעות רצון רט"ג ולא ראיתי שום סיבה להתחיל את כל הסיפור מחדש" (עמ' 72 לפרוטוקול 26/05/19 שורות 4-6).

72. גם מעדותו של עד ההגנה יצחק לוי, ששימש כסמנכ"ל תפעול של הנאשמת 1 בעת הרלוואנטית ואחר כך כמנכ"ל הנאשמת 1, עולה, כי בניגוד לתיאור שמסר הנאשם 2 בעדותו בבית המשפט, המעורבות של הנאשם 2 בעבודה לא היתה פאסיבית ולא התמצתה רק בביצוע שיחת טלפון עם נציג הנאשמת 3, אלא היתה נרחבת ומשמעותית יותר. העד אישר כי תפקידו של הנאשם 2 היה לוודא שהקבלן שנבחר לביצוע העבודה מצויד במפרט לביצוע העבודה ולוודא שהקבלן יוצא לבצע את העבודה (עמ' 80 לפרוטוקול מיום 18/07/19 שורות 21-22 ושורה 30), וכלשונו: **"מוציא לפועל את המפרט כפי שנקבע בדפי החברה והתקציב שנקבע"** (עמ' 83 לפרוטוקול מיום 18/07/19 שורה 3).

73. מעורבותו של הנאשם 2 בביצוע העבודות, כמפורטת לעיל, ממקמת אותו במעגל הפנימי של מבצעי העבירה, ומלמדת כי היתה לו השליטה על מהלך ביצוע הדברים. די היה בהחלטה שלו כדי למנוע את המשך ביצוע העבודות עד לקיומה של פגישת תיאום עם נציגי רט"ג ופינוי האלמוגים מאזור ביצוע העבודות. עוד יוזכר, כי הנאשם 2 הוא זה שהחליט מי רשאי להיכנס לשטחה של הנאשמת 1 ומי לא.

74. אין במסקנותי דלעיל חידוש כלשהו.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע, אשר נדרש לערעור המאשימה על החלטת כב' השופט טייב להורות על מחיקת כתב האישום נגד הנאשם 2, כבר קבע כי ככל שיוכחו עובדות כתב האישום המתוקן בעניינו של הנאשם 2, היינו ככל שיוכח שהנאשם 2 יזם את הפניה לנאשמת 3 לצורך התקשרות באותן עבודות אשר בגינן נטען כי פגעו בערכי טבע מוגנים, הרי שמדובר במעשה שהוא חלק מרכזי בשרשרת הפעולות המביאה לפגיעה בערכי הטבע המוגנים.

בשל חשיבותם אביא להלן ציטוט מקביעות פסק הדין של בית המשפט המחוזי בעניינו של הנאשם 2 (ע"פ 25689-11-16):

"המשיב, על פי כתב האישום המתוקן, הוא שיוזם התקשרות מחייבת של תאגיד עם תאגיד אחר לביצוע עבודות הפוגעות בערכי טבע מוגנים, ללא היתר לכך. בכך הוא מהווה גורם המביא במעשיו לפגיעה בערכי הטבע המוגנים. מעשיו הם חלק מרכזי בשרשרת הפעולות המביאה לפגיעה. זהו ביצוע ישיר, יחד עם אחרים של היסוד העובדתי בעבירות המיוחסות לו. . . ."

הנה כי כן, מעשיו של הנאשם 2 - שהחליט על ביצוע העבודות, יזם את ההתקשרות ההסכמית עם הנאשמת 3 לצורך ביצוע העבודות, אישר את כניסת הגורמים הרלוואנטיים לשטחה של הנאשמת 1, ואף החליט במודע שלא לקבל אישור מקדים מרט"ג לביצוע העבודות, הכל כפי שהוכח לעיל, עולים כדי "פגיעה" בערכי טבע מוגנים.

75. בנוסף, הוכח שהנאשם 2 היה מודע לצורך בקבלת אישור מקדים מגורמי רט"ג לביצוע העבודות, כדי

למזער את הנזק שעלול להיגרם לערכי טבע מוגנים, וגם היה מודע לכך שהעבודות נושא כתב האישום הן בעלות פוטנציאל לפגיעה בערכי טבע מוגנים. כמי שיזם את ההתקשרות עם הנאשמת 3 לצורך ביצוע העבודות, הנאשם 2 גם היה מודע לכך שהוא פעול בצוותא עם אחרים.

76. מכל המקובץ עולה, כי גם בעניינו של הנאשם 2 מתקיימים אפוא היסוד העובדתי והיסוד הנפשי שבבסיס העבירה של פגיעה בערך טבע מוגן.

77. הנאשם 2 הוא אמנם אורגן בתאגיד וכזכור, חוק שמורות הבטע נעדר הוראת דין ספציפית המאפשרת הטלת אחריות שילוחית על הנאשם 2. עם זאת, וכבר עמד על כך בית המשפט המחוזי בעניינו של הנאשם 2 בע"פ 25689-11-16, ניתן להטיל על הנאשם 2 אחריות פלילית אישית מכוח מעשיו שלו, אם יש בהם לגבש את היסוד העובדתי ואת היסוד הנפשי של העבירה.

78. מששוכנעתי מעבר לכל ספק סביר כי מעשיו של הנאשם 2 מגבשים הן את היסוד העובדתי והן את היסוד הנפשי של העבירה של פגיעה בערך טבע מוגן, שבוצעה יחד עם אחרים, הרי שניתן להטיל עליו אחריות פלילית אישית וישירה לביצוע העבירה הגם שפעל כאורגן בתאגיד.

הנאשמת 1

79. בעצם יצירת ההתקשרות ההסכמית בין הנאשמת 1 לבין הנאשמת 3, לצורך ביצוע העבודות, יש כדי ללמד על תוכנית משותפת שעלולה להביא לפגיעה בערכי טבע.

80. על פי עדותו של מנכ"ל הנאשמת 1, מר יצחק לוי, שהעיד מטעם הנאשמים 1 ו- 2, הנאשמת 1 היא זו שאישרה את התקציב לביצוע העבודה, היא זו שניסחה את הזמנת העבודה ת/19, והיא זו שחתומה על ההתקשרות ההסכמית עם הנאשמת 3 לביצוע העבודות (עמ' 79 לפרוטוקול מיום 18/07/19 שורות 21-27). עדות זו אף נתמכת בהזמנת העבודה (ת/19) ובמסמכי אישור התקציב לביצוע העבודה נושא כתב האישום (נ/2 ו- נ/3).

81. במעשים אלו, המלמדים על מעורבות משמעותית בעבודות, ניתן לייחס לנאשמת 1 אחריות אישית וישירה לביצוע העבירה של פגיעה בערך טבע מוגן.

82. כמו כן, לאור תפקידו הבכיר של הנאשם 2 ולאור הסמכויות המוקנות לו על פי נהלי הנאשמת 1, ניתן לייחס לנאשמת 1 אחריות על פי סעיף 23(ב) לחוק העונשין, מכוח מעשיו של הנאשם 2.

83. שוכנעתי אפוא, כי גם הנאשמת 1 עברה את העבירה של פגיעה בערך טבע מוגן.

היקף הפגיעה שנגרמה

84. מחלוקת נוספת הטעונה הכרעה נוגעת להיקף הפגיעה שנגרמה לערכי הטבע המוגנים כתוצאה ממעשי הנאשמים, אם כי יוזכר שהנאשמים 1 ו - 2 לא חלקו, כלל, על היווצרות הנזקים המתוארים בכתב האישום (עמ' 6 לפרוטוקול מיום 09/02/17 שורה 10).
85. המאשימה טענה, כי עלה בידיה להוכיח, ברמה הנדרשת במשפט פלילי, את הנזקים הנטענים בכתב האישום, היינו פגיעה ביותר מ - 2,600 אלמוגים וכמות רבה של בעלי חיים התלויים באלמוגים למחייתם, כגון דגים וחסרי חוליות אחרים שנפגעו או מתו, לרבות 665 אלמוגים שגילם היה עשוי להגיע ל - 50 שנים ושיקומם יארך שנים רבות.
86. הנאשמים 3 ו - 4 טענו, כי חלק מהנזקים הנטענים בכתב האישום נגרמו כתוצאה מקורוזיה, או פגעי מזג האוויר, והפנו בהקשר זה לתמונות שצולמו על ידיהם והמתעדים חתיכות מתכת במים שנפלו ללא קשר לעבודות נושא כתב האישום, וכן לעדותו של המומחה מטעם המאשימה, ד"ר אסף זבולוני, אשר אישר כי אין לו יכולת לדעת אם אותן חתיכות מתכת נפלו כתוצאה מקורוזיה או פגעי מזג האוויר וללא קשר לעבודות נושא כתב האישום.
- עוד טענו הנאשמים 3 ו - 4, כי מעשיהם לא גרמו לנזקים בלתי הפיכים בהיקף לו טוענת המאשימה, והפנו בהקשר זה לאסופת צילומים תת ימיים שצולמו בשנת 2017 באתר העבודות, ומהם ניתן ללמוד כי שונית האלמוגים השתקמה, וכי אלמוגים רבים כלל לא נפגעו.
87. להוכחת היקף הפגיעה שהסבו מעשי הנאשמים הובאו על ידי המאשימה, ראיות לא מעטות. מהראיות עולה, כי מספר רב של אלמוגים נפגעו, כאשר חלקם נשברו וחלקם כוסו בחול (ת/1, ת/7, ת/8, ת/9, ת/10, ת/11; ת/12; עדותו של אבי גדליה עמ' 19 לפרוטוקול מיום 11/07/17 שורות 25-29), וכי מקור הפגיעה הוא מעשי הנאשמים ולא מקורוזיה (עמ' 24 לפרוטוקול למיום 11/07/17 שורות 11-12). ראיות אלו לא נסתרו.
88. **עד התביעה עומרי עומסי** הסביר בעדותו, כי האלמוגים השבורים בהם הוא הבחין נשברו זמן קצר לפני בואו, שכן טרם התפתחו עליהם אצות, ומכאן שהסיבה לשבירתם היא העבודות נושא כתב האישום.
- העד לא נשאל דבר בעניין זה בחקירתו הנגדית וככלל עדותו לא נסתרה.
89. בנוסף, הוגשה על ידי המאשימה **חוות דעת, אשר נערכה על ידי עד התביעה, ד"ר אסף זבולוני**, והעוסקת בפגיעה החמורה בערכי טבע מוגנים אשר נגרמה במהלך העבודות נושא כתב האישום (ת/13).

בתמצית, נטען בחוות הדעת, כי במהלך העבודות נושא כתב האישום נחתכו חלקם העליון של חמישה עמודי מקשר של מכליות, שקוטר כל אחד מהם הוא כ - 1 מ', וכתוצאה מכך נפגעו אלפי ערכי טבע מוגנים, ביניהם שוניות אלמוגים (שהינן מערכות אקולוגיות מרהיבות ומגוונות שמשמשות בית לאלפי מיני דגים, אלמוגים וחסרי חוליות), אלמוגים, דגים וחסרי חוליות ממינים רבים, שחיו בקרקעית או על עמודי המקשר, וחלקם נדירים באזור.

כן צוין בחוות הדעת, כי ביום 12/01/14 צלל ד"ר זבולוני יחד עם פקחי שמורת האלמוגים וצוללי המצפה התת ימי כדי להעתיק אלמוגים שנפגעו לצורך שיקומם. לדברי ד"ר זבולוני, הוא נדהם מהנזק שנגרם כתוצאה מהעבודות שביצעה הנאשמת 3 ובכלל זה הבחין בעמודים שהכילו ערכי טבע ושהופלו לקרקעית הים, באלמוגים שנשברו לאחר שנפלו עליהם אותם חלקי עמודים, בשברי אלמוגים שנותרו על חלקי העמודים שלא נחתכו, ובאלמוגים שכוסו בחול ואבנים שגלשו מתוך העמודים. כמו כן, ד"ר זבולוני הבחין בעמוד אחד שהתגלגל במורד השונית למרחק של כשבעה עשר מטרים ובדרכו דרס ושבר אלמוגים רבים.

ד"ר זבולוני העריך, כי נפגעו למעלה מ - 2,000 אלמוגים שחיו על העמודים שנחתכו, 132 אלמוגים שנקברו בחול ובאבנים, וכ - 310 אלמוגים שנמחצו בעקבות נפילת העמוד שהתגלגל למרחק של שבע עשרה מטרים ממקום חיתוכו. כן העריך שנפגעו יצורים חיים נוספים שמצאו באלמוגים מקום מסתור או בית.

ד"ר זבולוני הוסיף וציין ב - ת/13 כדלקמן:

"הנזק שנגרם הוא חמור ביותר, מכיוון שעבודות אלו נעשו בסביבה מאוד רגישה וצפופה בערכי טבע מוגנים שחלק אף נדירים באזורנו. לעומת זאת, על סמך ניסיוני והיכרותי עם שוניות אילת, אני מגדיר אותו כנזק מקומי ולא נזק מערכתי, או כזה המתפרס על פני שטח שונית גדול.

התרשמתי היא שעבודתם של החשודים שנעשתה באזור כל כך רגיש וצפוף מבחינת ערכי טבע מוגנים, לא רק שנעשתה ללא היתרים, אלא שנעשתה גם ללא כל התחשבות בטבע, או מידה מינימאלית של חמלה כלפי בעלי החיים שנפגעו מול עיניהם של החשודים במהלך העבודות. אינני מבין מדוע הצוללים שביצעו את העבודות לא חדלו לאחר שחתכו את העמוד הראשון וצפו בנזק החמור שנעשה מול עיניהם".

ל - ת/13 גם צורפו תמונות המתעדות את הנזקים שנגרמו לערכי טבע, בהם הבחין המומחה.

90. יחד עם חוות הדעת, **הוגש גם תקליטור המכיל סרטונים (ת/14)**, שצילם ד"ר זבולוני והמתעדים את הנזקים שנגרמו כתוצאה מהעבודות נושא כתב האישום. מהסרטונים הופקו התמונות ששולבו בחוות הדעת ת/13.

ד"ר זבולוני הסביר בעדותו את הממצאים המתועדים בחלק מהסרטונים, כדלקמן:

בסרטון 3369 - עמוד שנפל על אזור של שונית אלמוגים וכתוצאה מכך נשברו אלמוגים, כאשר מדובר בשברים טריים שקרו בימים הסמוכים למועד צילום הסרטון. במונה 00:47 תועדה חתיכת מתכת שנפלה מהעמודים ויחד איתה נפלו גם אלמוגים. במונה 01:29 תועד אלמוג מרוסק מסוג פונגיה, שהוא נדיר במפרץ אילת, ובמונה 02:21 תועד דג גוסס שחי בין האלמוגים שנפגעו.

בסרטון 3374 - תועדו אלמוגים שנשברו לאחר שכוסו בחול שהוצא מתוך העמודים, וכן אלמוגים צבעוניים שחיים על העמודים שטרם נחתכו.

בסרטון 3431 - תועדו אלמוגים נדירים בשם סריטוקורה שכוסו בחול.

בסרטון 3456 - תועדו אלמוגים שחיים על העמודים ושנפלו עליהם חתיכות מתכת וחול.

בסרטון 3382 - תועדו אבנים בין האלמוגים שאובחנו כמתים.

91. בחקירתו הנגדית לבאי כוח הנאשמים 3 ו- 4 הסביר המומחה ד"ר זבולוני, כי הוא ספר את האלמוגים שניזוקו בספירה סלחנית כלפי הנאשמים, כך למשל כאשר הוא ראה שברי אלמוגים מאותו מין במקבץ, הוא חישב זאת כמושבה אחת של אלמוגים, למרות שייתכן והשברים מקורם מכמה מושבות אלמוגים (עמ' 40 לפרוטוקול מיום 25/04/18 שורות 6-10). כמו כן, לדברי המומחה, הוא חישב רק אלמוגים שהשבירה שלהם נראתה טרייה (עמ' 43 לפרוטוקול מיום 25/04/18 שורות 11-12), והדגיש את קלות הזיהוי של שברים טריים (עמ' 43 לפרוטוקול מיום 25/04/18 שורות 20-21).

המומחה דחה את טענת הנאשמים, לפיה חלקי המתכות שנראו בתמונות נפלו מקורוזיה ולא כתוצאה מעבודות הנאשמים, והסביר, כי חלקי המתכת שעליהם נמצאו אלמוגים יכלו ליפול רק כתוצאה מהעבודות שבוצעו ולא מקורוזיה, זאת מהטעם שאלמוגים אינם חיים על קורוזיה (עמ' 41 לפרוטוקול מיום 25/04/18 שורות 4-7).

כן דחה המומחה את טענת הנאשמים, לפיה האלמוגים נשברו כתוצאה מפעילות של צוללנים או כתוצאה מאנרגיה של הגלים בהסבירו, כי אנרגיה של גלים או פעילות של דגים היא מינורית ולא מסבה שברים משמעותיים באלמוגים כפי הממצאים שהוא מצא, מה גם שמדובר בשברים טריים כך שלא ניתן לייחס אותם לפעילות של צוללנים (עמ' 42 לפרוטוקול מיום 25/04/18 שורות 20-24 וכן עמ' שורות 1-13).

העד הסביר כי ניתן לדעת על נקלה את גילם של שברי האלמוגים (עמ' 43 לפרוטוקול מיום 25/04/18 שורות 16-21), וכי בשוניות האלמוגים שנפגעו חיו מיני דגים ובעקבות העבודות הדגים נפגעו הן באופן ישיר והן באופן עקיף בכך שהם נאלצו למצוא מושבות אלמוגים אחרות ולהתחרות עם

דגים אחרים (עמ' 43 לפרוטוקול מיום 25/04/18 שורות 23-27).

92. אף אחד מהנאשמים לא הגיש חוות דעת נגדית לסתור את מסקנות חוות דעתו של ד"ר זבולוני.

הנאשמים 1 ו- 2 גם נמנעו מלחקור את המומחה ד"ר זבולוני בחקירה נגדית.

93. ההגנה ניסתה לקעקע את הממצאים והמסקנות שתוארו על ידי ד"ר זבולוני.

הנאשם 4 הגיש מספר תמונות שצולמו על ידיו (נ/6) והסביר, שבתמונות מתועדים חלקי מתכת, עליהם חיים אלמוגים, כאשר חלקי המתכת נפלו לים מהמקשר שעליו בוצעו העבודות נושא כתב האישום, וזאת כתוצאה מבליה, שהתרחשה מספר שנים לפני ביצוע העבודות נושא כתב האישום (עמ' 99 לפרוטוקול מיום 18/07/19 שורות 1-9).

כמו כן, הנאשם 4 הגיש סרטון שהוא צילם בשטח ימי שבאחריות הנאשמת 1, ושאינו קשור לעבודות נושא כתב האישום (נ/8), ובשטח זה נמצאו מאות אלמוגים שבורים שנפלו מעמודי מתכת של מקשר זאת מסיבות טבעיות, כמו משקל רב מדי של האלמוגים החיים על העמודים (עמ' 103 לפרוטוקול מיום 18/07/19 שורות 11-19).

בנוסף הגיש הנאשם 4 מספר תמונות (נ/5), שצולמו בשנת 2017, היינו מספר שנים לאחר ביצוע העבודות, ובהן מתועדים אלמוגים החיים על העמודים שנחתכו במסגרת העבודות נושא כתב האישום, כראיה לכך שלא נגרם נזק בלתי הפיך כתוצאה מהעבודות (עמ' 102 לפרוטוקול מיום 18/07/19 שורות 12-17).

מטעמו של הנאשמים 3 ו- 4 העיד יחיעם שלזינגר, שהינו ביולוג ימי. העד סיפר כי מספר שנים לאחר העבודות נושא כתב האישום, הוא צלל באזור בו בוצעו העבודות ומצא על חלקי העמודים שנחתכו ונפלו לים אלמוגים חיים, אותם הוא צילם (תמונה 74 ב- נ/7; תמונות 26, 27, 28 ב- נ/5).

94. לאחר ששמעתי את עדותו של ד"ר זבולוני ועיינתי בשאר הראיות שהובאו לעיוני, לרבות ראיות ההגנה, מצאתי לנכון לקבל במלואן את מסקנותיו של ד"ר זבולוני, המובאות בחוות הדעת ת/13.

עדותו של ד"ר זבולוני הותירה בי רושם מהימן והיא נתמכת בתמונות מהשטח ובדו"חות הפעולה של עדי התביעה השונים, שלא נסתרו בחקירותיהם הנגדיות. שוכנעתי כי המומחה, מתוקף עבודתו והצלילות הרבות שביצע, מכיר היטב את עולם החי בשטח שבו בוצעו העבודות, ומכל מקום תשובותיו בחקירה הנגדית לא נסתרו.

כמו כן, ד"ר זבולוני היה זהיר במסקנותיו וקבע כי הנזק שנגרם אינו נזק מערכתי, אלא נזק מקומי. מסקנה זו מתיישבת עם הצילומים שהגישה ההגנה ובהם ניתן להבחין בשיקומם של חלק מהאלמוגים במרוצת השנים שחלפו מאז ביצוע העבודות, מה גם שד"ר זבולוני אישר כי לא כל האלמוגים שהיו על העמודים נפלו (עמ' 44 לפרוטוקול מיום 25/04/18 שורות 13-14). מסקנות זהירות אלו מלמדות על אמינות.

בנוסף, כאמור, לא הוגשה חוות דעת נגדית לסתור את מסקנותיו של ד"ר זבולוני. בהקשר זה יצוין, כי הגם שעד ההגנה יחיעם שליזנגר הוא ביולוג ימי, הרי שעדותו אינה תחליף לחוות דעת והוא לא העיד בתיק זה כעד מומחה.

95. לאור כל האמור לעיל, שוכנעתי, מעבר לכל ספק סביר, כי הנזק שנגרם לערכי הטבע המוגנים כתוצאה מהעבודות הוא הנזק המתואר בכתב האישום.

סוף דבר

96. שוכנעתי, מעבר לכל ספק סביר, כי כל אחד מהנאשמים גיבש את היסוד העובדתי ואת היסוד הנפשי שבעבירה של פגיעה בערך טבע מוגן.

97. לפיכך, אני מרשיע את כל אחד מהנאשמים בעבירה שיוחסו לו בכתב האישום.

ניתנה היום, ד' שבט תש"פ, 30 ינואר 2020, במעמד הצדדים